

Veiligheidsregio Haaglanden

BRANDWEER

GHOR

MKA

Leertafel Westvlietweg

Auteurs: Lucas de Lange, Miriam van der Meyde,
John Overeinder, en Gerthe Vonk
Eindredactie: Miriam van der Meyde en Lucas de Lange
Met bijdragen van: Robert van den Ende, Cees Knoester, Marc Nas
en Team Communicatie VRH
Met advies van: Leon Kerstjens, Jacquélien van 't Zand
Fotografie: Rogier Visser Fotografie, www.regio15.nl
Vormgeving: Clownfish Creatieve Communicatie, Wassenaar

“Wat vertel jij je collega’s, als zij morgen worden ingezet bij zo’n brand?”

Inhoud

Voorwoord	5
Over dit boekje	7
De Westvlietweg	8
Voor de brand	8
Zeer grote brand Westvlietweg	10
Het brandverloop	15
De resultaten van de leertafel	18
Over het voorkomen van risico's	18
Definitie "risicovol" object	18
Aansluiting voorkomen en bestrijden	19
Wat is hier eigenlijk aan de hand?	20
Inleiding: herkennen doet besluiten	20
Waar moeten we op letten?	20
Gebruik en interpretatie warmtebeeldcamera	21
Besluiten en handelen	22
Van signalen naar plan	22
Inzet na verandering	22
Welk gereedschap?	23
Vaardig in het bijzondere	24
Procedures in de praktijk	24
Ruimte voor intuïtie	25
De momenten na 'de klap'....	26
Ervaringen gebruiken in onderzoek	28
De Leertafel	31
Waarom een Leertafel	31
Vorbereiding	32
Uitvoering Leertafel	32
Afbakening	33

Voorwoord

Op 6 oktober 2011 heeft een zeer grote brand plaatsgevonden in een bedrijfsverzamelgebouw aan de Westvlietweg in Den Haag. Deze brand heeft ons stevig met de neus op de feiten gedrukt. Door een explosie raakten collega's gewond. Dit heeft ons weer doen beseffen hoe gevaarlijk het vak van brandweerman- of vrouw kan zijn. De toenemende complexiteit van ons vak vraagt daarom van ons dat we blijven leren van onze ervaringen op straat. Dit geldt voor de hele organisatie, voor leidinggevendenden, maar ook (en vooral!) voor de manschappen en bevelvoerders, die immers de grootste risico's lopen.

Voor je ligt het boekje met de resultaten van de Leertafel Westvlietweg die op 16 december 2011 heeft plaatsgevonden. De systematiek van de leertafel past bij de brandweer. Er wordt een beroep gedaan op de betrokkenheid van vakcollega's, zowel intern als extern, om met elkaar in alle openheid en in een veilige omgeving een incident te bespreken. Door op deze manier beter te leren van ons eigen optreden, neemt onze kennis toe en kunnen we de veiligheid voor onszelf en voor de burger vergroten.

Ik hoop van harte dat dit boekje bijdraagt aan het vergroten van je vakkennis en er bovendien voor zorgt dat je de ervaringen van de zeer grote brand aan de Westvlietweg kunt gebruiken bij toekomstig optreden, zowel repressief als preventief!

Esther Lieben
Regionaal brandweercommandant Haaglanden

ANDWEER

FS 79

Over dit boekje

Dit boekje is geschreven voor alle collega's van de brandweer. Het boekje vertelt het verhaal en de lessen van de brand aan de Westvlietweg. Deze brand is gewoon èn bijzonder. Gewoon omdat dit type brand veel vaker voor komt. En bijzonder, omdat deze brand goed is afgelopen, ondanks een onverwachte uitbreiding. Dit boekje is het resultaat van de Leertafel Westvlietweg, een dag waarbij we hebben gepraat en geleerd over deze inzet. De lessen willen we met je delen, om ook j'ouw vakmanschap te vergroten.

In het boekje zijn leervragen benoemd. Deze zijn gesplitst in leervragen voor jezelf, die je kunt gebruiken als manschap of bevelvoerder op straat of als handhaver bij een pand en leerpunten voor de organisatie daarachter, de brandweerkorpsen. De vragen in dit boekje helpen om de ervaringen zoals bij de Westvlietweg met collega's te delen, hiervan te leren en zo'n situatie in de toekomst te voorkomen.

Dit boekje begint met een samenvatting van het verhaal van de Westvlietweg: zowel de vergunningsfase, als het brandverloop en de bestrijding zijn beschreven. Wij weten zeker dat je pas echt kunt leren als je je afvraagt waarom dingen gebeuren. Het hoofdstuk dat volgt is het resultaat van de Leertafel. Er worden oorzaken verklaard en er worden vragen gesteld aan collega's en de brandweerorganisatie in het geheel. Op welke manier kun jij nu een bijdrage leveren aan het lerende vermogen van de brandweer?

Aan het einde van het boekje staat meer informatie over de Leertafel zelf, de opzet, de deelnemers en de afbakening. En dat laatste is nodig, want de brandweer is ambitieus. Laten we eerst maar eens beginnen bij het begin, bij ons zelf.

Dit boekje geeft geen garantie dat het nooit meer gebeurt, maar het maakt je wel bewust dat het kan gebeuren. Vertel het door, bespreek het met elkaar en zorg dat je deze kennis paraat hebt als het nodig is!

Het verhaal van de Westvlietweg nr.72

Voor de brand

Het verhaal van deze brand begint met het bouwen van een bedrijfsverzamelgebouw aan de Westvlietweg in Den Haag. De bouwlocatie ligt aan de rijksweg A12 en het kanaal De Vliet. Het bedrijfsverzamelgebouw moet onderdak bieden aan veel relatief kleine bedrijven met zowel opslagruimte als showroom.

Het pand is gebouwd in 2007. Hiervoor is een bouwvergunning verleend door de gemeente Den Haag. De (toenmalige) brandweer Den Haag adviseerde positief op de brandpreventieve voorzieningen die bij de bouwaanvraag waren aangegeven. Het gebouw voldeed aan de voorschriften van die tijd, zoals vastgelegd in het Bouwbesluit.

Destijds moest een gebouw met deze functie in ieder geval voldoen aan de volgende eisen:

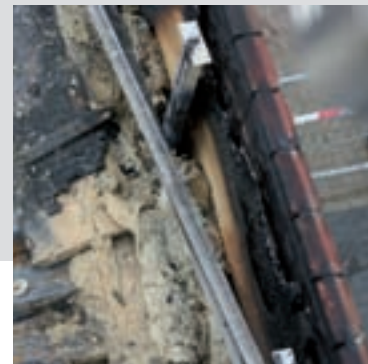
- Brandcompartimenten van maximaal 1000 m²
- De toegepaste materialen beperken de brandvoortplanting en produceren beperkte rook tijdens de eerste fase van een brand
- Personen moeten vanuit het pand veilig kunnen vluchten tot aan de openbare weg
- De inzet van de brandweer wordt ondersteund door een -voldoende beschermde- (hoofd) draagconstructie, bluswatervoorziening en bereikbaarheid rondom het gebouw.

Het pand is een groot bedrijfsverzamelgebouw met twee bouwlagen. Het gebouw is verdeeld in verschillende bedrijfsunits met een verdiepingsvloer. Het gebouw heeft een beschermde stalen constructie, betonnen elementen als verdiepingsvloer en gevels van bakstenen en sandwichpanelen.

Het dak is opgebouwd uit meerdere lagen en rust op stalen dakplaten met profiel, ook wel kanaalplaten genoemd. Bovenop de kanaalplaten ligt een dikke laag isolatiemateriaal.

Het isolatiemateriaal moet voldoen aan de eisen van de NEN-norm 6065, dat wil zeggen dat het materiaal na langdurig verhitten niet mag ontbranden. Deze NEN-norm zegt echter niets over de productie van brandbare gassen tijdens verhitting of het brandgedrag bij het toepassen van het materiaal in een samengestelde dakconstructie. Het is opvallend dat in de bouwaanvraag een ander materiaal in het dak is aangegeven dan het materiaal dat uiteindelijk is gebruikt voor isolatie: EPS-SE, door toevoegingen brandwerend gemaakt. Omdat het aangevraagde en het gebruikte materiaal voor de dakisolatie beide voldoen aan de NEN 6065, is dit geen probleem voor de regelgeving.

Zeer grote brand Westvlietweg

Op donderdag 6 oktober 2011 komen verschillende telefoontjes binnen bij de Regionale Alarmcentrale in Haaglanden. Verschillende melders (waaronder de eigenaar) melden een brand in de lampenzaak 'Louis Lx' aan de Westvlietweg 72X. Om 17.41 uur worden conform procedure de TS Rijswijk, TS Leidschendam-Voorburg, HW van Rijswijk en de Ovd Noord gealarmeerd voor een binnenbrand in een bedrijfsverzamelgebouw aan de Westvlietweg 72 in Den Haag. De centralist van de RAC geeft direct aan dat de brand uitslaand is. De bevelvoerder van de TS Rijswijk (110) ziet aanrijdend weinig rook bij het gebouw. Ter plaatse treft hij aan de zijkant van het pand een uitslaande brand aan op de eerste verdieping boven de garagedeur van nummer 72X. Om 17.48 uur geeft hij het nader bericht 'middelbrand'. De vader van de eigenaresse van het pand ernaast meldt zich bij de bevelvoerder en geeft aan dat het een showroom van een kristalspecialist is. Bij navraag geeft hij aan dat er geen gasflessen en gevaarlijke stoffen in het pand aanwezig zijn.

Vanaf buiten geeft de bemanning van de 110 inmiddels een aantal shots one-seven op de uitslaande brand, beide ploegen gaan daarna een binnenverkenning op de begane grond uitvoeren. De aanvalsploeg gaat naar binnen met warmtebeeldcamera en een hogedrukstraal voor rookgaskoeling, gevolgd door de waterploeg met one-seven voor de brandbestrijding. De bemanning van de hoogwerker krijgt opdracht zich op de hoek van het pand op te stellen.

Bij aankomst van de TS van Leidschendam-Voorburg is er overleg tussen de bevelvoerders 110 en 120. De 120 gaat zorgen voor de opbouw van de waterwinning naar de HW. De bevelvoerder van de 120 voert ook een buitenverkenning uit en ziet dat de brand mogelijk doorloopt naar nummer 72W in hetzelfde pand. Na contact met de 110 besluit de 120 te gaan inzetten op nummer 72W om verdere branduitbreiding te voorkomen. De 110 heeft hierop direct opgeschaald naar 'grote brand'. De Ovd komt kort hierna ter plaatse en wordt door de 110 bijgepraat. Hij verzoekt de Ovd om de 3e TS op open water af te laten leggen om zo de TS 110 te voeden. Er is namelijk onvoldoende wateropbrengst vanaf de brandkraan. Daarnaast verzoekt hij een tweede redvoertuig om in te kunnen zetten bij de mogelijke branduitbreiding aan de andere kant van het pand. De HW van Rijswijk (115) krijgt opdracht om op de 1e verdieping van 72X een extra uitstroomopening te maken om zo rook en warmte af te voeren. Zowel de aanvalsploeg als de waterploeg van de 110 zijn binnen bezig met de brandbestrijding.

De waterploeg krijgt van de 120 opdracht de waterwinning vanaf de bovengrondse brandkraan op te bouwen. De aanvalsploeg krijgt opdracht om nummer 72W te verkennen op eventuele doorslag. Hierbij nemen ze een hoge-drukstraal en een warmtebeeldcamera mee.

In 72W is er op de benedenverdieping geen rook en ook geen verhoogde temperatuur. De bevelvoerder heeft de roldeur geopend om eventuele rookgasophoping te voorkomen. Vervolgens stelt hij zich op de hoogte van de situatie bij zijn aanvalsploeg op de eerste etage. Ze merken wat lichte witte rook tegen het plafond en de warmtebeeldcamera geeft ongeveer 40°C aan. Ze horen op dat

moment enkele klappen die op lichte explosies lijken. Op de wanden zijn zwarte strepen zichtbaar. De ploeg merkt dat de vloer van het pand erg glad is, alsof er frituurvet is geknoeid. De bevelvoerder heeft geen goed gevoel bij de situatie en geeft aan de aanvalsploeg opdracht om terug te trekken. Om een laatste check op hitte te doen, licht hij zijn handschoen iets op en houdt zijn hand boven zijn hoofd.....

... Op dat moment ($\pm$ 17.57 uur) ontbranden de aanwezige rookgassen explosief en staan de bevelvoerder en de aanvalsploeg vol in de vuurzee...

De 120, 121 en 122 springen de trap af en komen via de openstaande roldeur naar buiten. De 120 roept direct een ambulance op voor gewonden eigen personeel. Zowel de 110 als de 120 trekken alle manschappen terug uit het pand. De OvD schaalte direct ($\pm$ 17.58 u) op naar Zeer Grote Brand en Grip 1, vanwege de plotselinge branduitbreiding, gewonden eigen personeel en de rookontwikkeling over de A12 en het spoor.

De bevelvoerder 120 heeft brandwonden aan zijn pols die hij bij de TS heeft gekoeld. De OvD heeft in overleg met de HOvD direct besloten de gehele bemanning van de 120 te laten vervangen door een nieuwe TS-bemanning. Tijdens het koelen van de brandwonden heeft de 110 aangegeven dat hij de bemanning van de 120 zou aansturen. Toen de 129 aangaf de vader te zijn van de gewonde bevelvoerder heeft de 110 besloten de bemanning van de tweede autospuit niet meer in te zetten. Kort daarna gaf de bevelvoerder 120 aan, het werk te hervatten tot er aflossing van de eenheid aanwezig zou zijn.

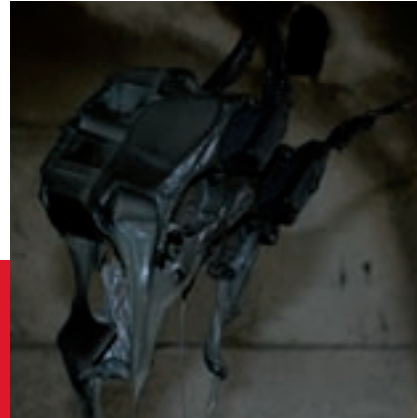

Omdat vanwege de brandontwikkeling fysiek contact tussen de twee ingezette TS-en onmogelijk werd, was er dringend behoefte aan een tweede OvD om in te zetten in het achterste inzetvak en de overdracht van de 120 naar een nieuwe TS-bemanning te begeleiden. De AGS is tijdelijk ingezet als tweede OvD en heeft de bevelvoerder 120 naar de ambulance gestuurd voor verdere behandeling. Iets later is de gehele bemanning nagekeken door ambulancepersoneel.

Door de plotseling branduitbreiding en doordat de wind ervoor zorgde dat de vlammen langs de gevel naar beneden werden geduwd, moest de 110 de TS en HW verplaatsen. In afwachting van de verplaatsing is de hoogwerker met handstralen gekoeld. Er was daarnaast nog sprake van het wijken van de gevel, waarop de OvD het besluit heeft genomen het inzetgebied verder van het pand, buiten de valschaduw, te verplaatsen en het gebied met zwart-geel lint (onveilig gebied) af te zetten.

Schema met tijden:

Aanname/Brandmelding:	17.40
Uitgifte/Pageralarm:	17.41
Ter plaatse:	17.47
Middelbrand:	17.48
Grote brand:	17.53
Zeer grote brand, 2e RV:	17.58
Gewonden e.p.:	17.59
GRIP1:	18.02
A12 dicht:	18.10
Spoor dicht + GRIP2:	18.16
Brand meester:	20.23
GRIP0:	20.44
Incident afsluiting:	23.47

Het brandverloop

De brand in het bedrijfsverzamelgebouw is ontstaan in de lampenwinkel (nr. 72X). De oorzaak van de brand is achteraf niet met volledige zekerheid vast te stellen. Maar zeer waarschijnlijk is de brand ontstaan in de liftschacht van de lampenwinkel. Als gevolg van de brand in de lampenwinkel is de dakconstructie verhit. Het EPS-SE is daarbij gaan ontleden waarbij vermoedelijk brandbare gassen en vloeistoffen zijn ontstaan. Deze ontledingsproducten hebben zich via de kanalen aan de onderzijde van het dak verspreid.

Dit is goed waar te nemen door de verschillende signalen die zijn aangetroffen op de foto's van de brand en het onderzoek na de brand:

- Op de muren zijn veel zwarte druijsporen aangetroffen. Deze zijn veroorzaakt door vloeistof die uit de kanalen van het dak is gestroomd.
- Tussen de dakplaten is aan de onderzijde een zwarte naad zichtbaar door de gassen uit het dak.
- Tijdens de brand is witte nevel / rook waarneembaar bij de diverse voegen en openingen van de kopgevel.

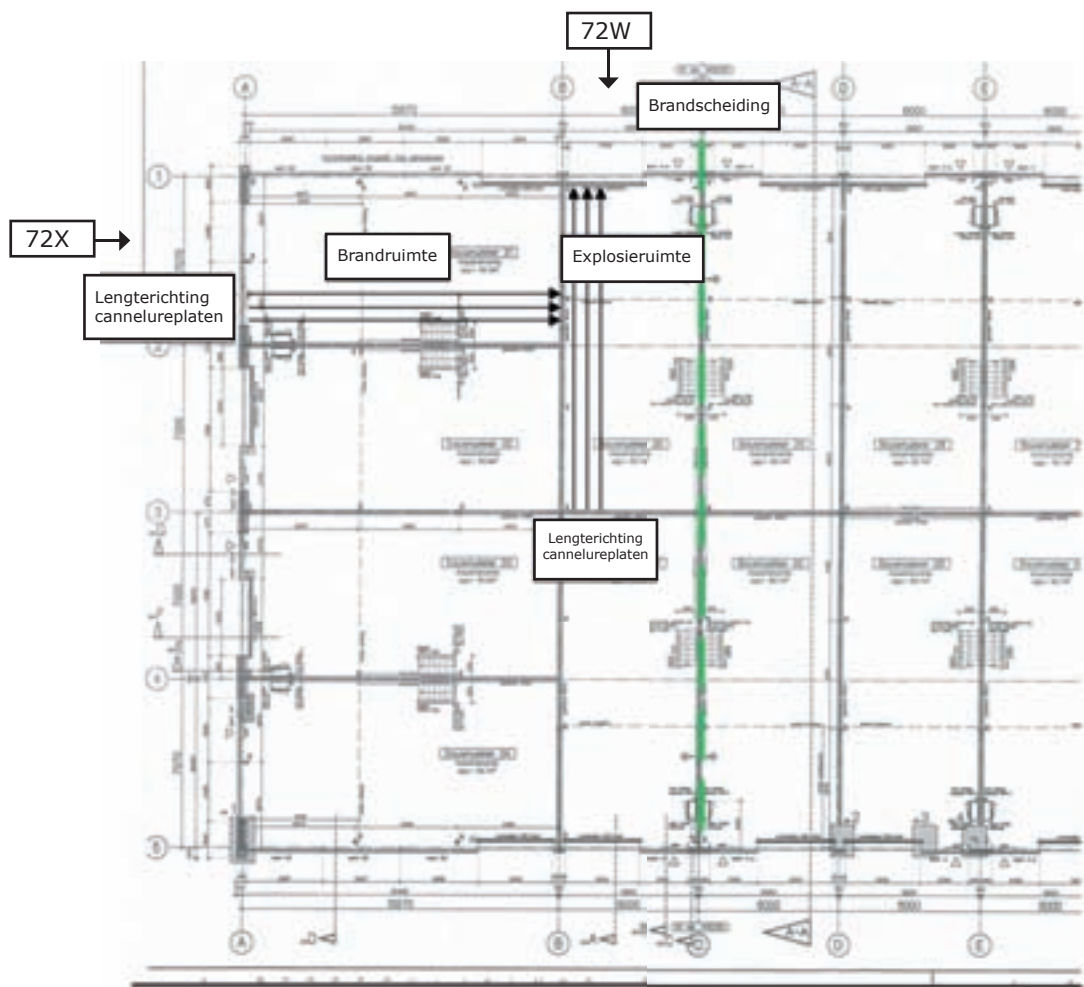
De kanalen van de dakconstructie eindigden ter hoogte van het pand 72W. Hierdoor is een deel van de ontledingsproducten van EPS-SE (vloeistof en/of gas) in de ruimte van dit pand gekomen. De explosie is daarom zeer waarschijnlijk ontstaan doordat de ontledingsproducten van de dakconstructie zijn ontstoken. Deze ontsteking heeft geleid tot verdere uitbreiding van de brand in 72W, maar ook tot een volledige brand van (en in!) de dakconstructie.

Het materiaal EPS-SE heeft eerder in de belangstelling gestaan na een explosie bij brand aan de Flevoweg in Leiden

De brand is begonnen als "brand in een gebouw".
Maar werd "gebouw in brand".

Bouwtekening met huisnummers:

De resultaten van de leertafel

Over het voorkomen van risico's

De regelgeving voor brandveiligheid richt zich vooral op de veiligheid van de aanwezige personen in een gebouw. De maatregelen zijn gericht op het voorkomen van brand, de verspreiding van brand en rook en op een veilige ontvluchting. Daarnaast worden er bijvoorbeeld ook regels gesteld aan de sterkte van de constructie van het gebouw. De brandweer is in het traject van vergunningverlening adviseur voor de gemeente, die uiteindelijk de bouwvergunning verleent.

Definitie "risicovol" object

Binnen de regelgeving voor brandveiligheid zijn er twee redenen om een pand het stempel 'hoog risico' te geven: De aanwezige personen kunnen zichzelf niet of moeilijk in veiligheid brengen. Of er zijn gevaarlijke stoffen opgeslagen, die een gevaar voor de omgeving vormen. Voor dit soort panden worden aanvullende voorzieningen getroffen om het risico te verminderen.

De regels op het gebied van de constructie, de materialen of de indeling ondersteunen het optreden van de brandweer. Maar er is geen specifieke aandacht voor de veiligheid van brandweermensen tijdens een brand. Wel worden er maatregelen geëist op het gebied van bereikbaarheid, bluswater of de constructie. Er worden echter geen eisen gesteld aan het toegepaste materiaal met het oog op een veilige repressieve inzet door de brandweer.

De regelgeving zorgt voor regels waar een gebouw aan moet voldoen. De regelgeving kan de brandweer niet helpen met het inschatten van de gevolgen van fouten tijdens de bouw, latere verbouwingen of het (verkeerd) gebruik van het gebouw. De gevolgen van onbewuste of zelfs bewuste overtredingen worden vaak tijdens de inzet pas ervaren.

Een risicovol object voor de regelgeving is in de meeste gevallen geen risicovol object voor de brandweer (vanwege alle preventieve voorzieningen). Maar een 'gewoon' gebouw zonder risico-indicatie, kan dus voor de brandweer wel een risicovol object zijn!

Vraag aan jou als collega:

Op welke manier zorg jij, als medewerker risicobeheersing, dat de risico's van het gebouw duidelijk worden bij jouw collega's?

Vraag aan de brandweer:

Hoe zinvol is het om een eenduidige definitie van risicovol object te hanteren die zowel voor risico-beheersing als incidentbestrijding van toepassing is?

Aansluiting voorkomen en bestrijden

In het traject van vergunningverlening wordt veel informatie verzameld over het gebouw, de brandpreventieve maatregelen en de manier waarop het gebouw wordt gebruikt. Deze informatie vind je terug op de bereikbaarheidskaart. Maar de achtergronden van de regelgeving, de voorzienbare zwakke plekken in de brandpreventie en de gevolgen daarvan worden hierin niet meegenomen. Ook informatie over afwijkingen, gebreken of zelfs overtredingen van de bouw- of gebruiksvoorschriften wordt maar zelden meegenomen in de planvorming voor incidentbestrijding.

De informatie op een bereikbaarheidskaart wordt gepresenteerd in de vorm van feiten, niet als een scenario. Hierdoor moet je met name als bevelvoerder een vertaling maken van de gegevens naar de situatie die je aantreft. Gegevens moeten begrepen worden, voordat een beeld kan worden samengesteld.

Vraag aan jou als collega en aan de brandweer:

Hoe kunnen we de kennis over het pand, de gebruiker en de mogelijke brand selecteren en op een bruikbare manier presenteren aan de bevelvoerder?

Wat is hier eigenlijk aan de hand?

Over informatie, signalen en situatiebewustzijn

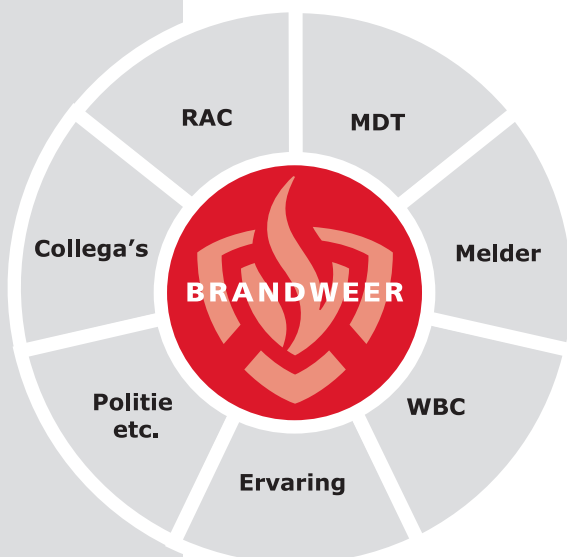
Herkennen doet besluiten

Het herkennen van situaties is een belangrijk onderdeel van de manier waarop brandweermensen besluiten nemen onder tijdsdruk. Er wordt een snelle scan gemaakt van een brand of ongeval, deze scan wordt dan vergeleken met andere situaties die al bekend zijn. Hoe beter het scannen van het incident wordt gedaan, hoe beter het incident wordt herkend, waarna de juiste keuzes en beslissingen worden gemaakt. Het herkennen van de situatie is de basis van het nemen van het juiste besluit.

Waar moeten we op letten?

Bij een brand is er veel informatie voor handen: de gegevens van de melder, meldkamer, MDT, omstanders, beeld van het gebouw, rook, brandgedrag en gebruik van het gebouw, zijn slechts enkele voorbeelden. Al deze informatie kan nodig zijn om het juiste beeld te krijgen en vervolgens op een juiste manier op te treden. Omdat er bij incidentbestrijding vaak weinig tijd is, is het vaak nodig om een keuze te maken welke informatie wordt gebruikt. Deze keuze wordt vaak onbewust gemaakt op basis van de kennis en ervaring van de bevelvoerder.

Bij brand in een gebouw zoals de Westvlietweg, zijn het brandcompartiment en de gebruikte bouwmaterialen een belangrijk aandachtspunt. In andere soorten gebouwen is bijvoorbeeld aandacht nodig voor de rook- en warmteafvoer. Het lijkt daarom mogelijk om per soort gebouw aandachtspunten te benoemen die in de verkenning belangrijk zijn. Met deze aandachtspunten kan een bevelvoerder beter kiezen uit de enorme hoeveelheid informatie die beschikbaar is.

Wanneer een complete bemensing van een tankautospuit weet welke signalen van belang zijn wordt er door 12 ogen en 12 oren waargenomen. Daarom is het voor een bevelvoerder belangrijk om aan de manschappen duidelijk te maken welke signalen hij belangrijk vindt.

Vraag aan jou als collega:

Welke aandachtspunten zijn jou bekend en hoe deel je die met je collega's?

Vraag aan de brandweer:

Hoe kan bewuster worden opgetreden in een systeem waarbij signalen worden gekozen en gebruikt voor oordeel- en besluitvorming?

Gebruik en interpretatie warmtebeeldcamera

De afgelopen jaren is de "gereedheidskist" van de brandweermens flink uitgebreid. Daarbij zijn ook een aantal hulpmiddelen toegevoegd die een bijdrage leveren aan de beeldvorming, in bijzonder het brandverloop. Het juist gebruiken en interpreteren van bijvoorbeeld het RSTV-model en de WBC (warmtebeeldcamera) vraagt om kennis en vaardigheden. Een bekend voorbeeld is de verwachting dat de temperatuur van de rooklaag kan worden afgelezen met een WBC (dit heeft overigens bij dit incident geen rol gespeeld). Alleen met de juiste opleiding en oefening kan een instrument als de WBC goed worden gebruikt.

Besluiten en handelen

Een goede aanpak begint met een goed besluit. De gegevens uit alle informatiebronnen en de verkenning zal hierbij worden gebruikt. Bij een brand als deze wordt veel informatie gebruikt om een plan te maken. Naast de vele informatiebronnen is dit vooral ook informatie uit de verkenning. Het gebouw, brandverloop en de RSTV-scan vormen maken samen een beeld. Met dit beeld zullen bevelvoerders en officier van dienst een plan maken.

Van signalen naar plan

De stap van informatie naar plan wordt zelden uitgesproken. We handelen op basis van ons eigen beeld en stemmen dan de acties op elkaar af. Bij deze brand is het de vraag of alle informatie samen meer had opgeleverd. Zo is de rook aan de korte gevel voor veel collega's pas op de foto herkend. Met hulp van een gezamenlijk beeld kunnen ook veranderingen door meer mensen worden herkend en kunnen veiligheidsaanwijzingen worden gegeven.

Vraag aan jou als collega:

Hoe kan jij zorgen dat anderen jouw beeld van een incident ook kunnen gebruiken?

Vraag aan de brandweer:

Hoe kunnen we gaan werken met een systeem van commandovoering waarbij het opstellen en ontwikkelen van een gezamenlijk beeld prioriteit krijgt? Hiervan maakt ook het benoemen van een standaardaanpak (of juist een bijzondere manier van aanpakken) onderdeel van uit.

Inzet na verandering

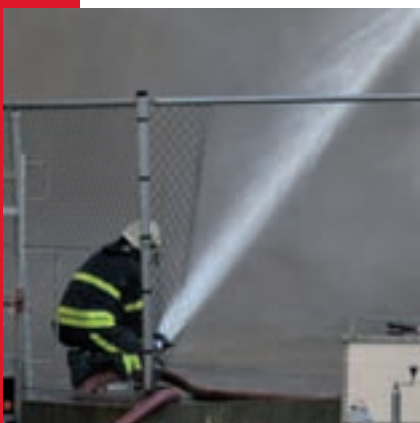
De bestrijding van de brand kreeg helaas een onverwachte wending. Drie collega's waren binnen tijdens de explosieve branduitbreiding. Behalve de schrik, gaf dit ook de noodzaak om de inzet aan te passen aan de nieuwe situatie. Er was aandacht nodig voor de hulp aan de collega's en er was sprake van een veel grotere brand. Hiervoor was een nieuw inzetplan nodig. Het kostte moeite om iedereen de nieuwe situatie en de nieuwe aanpak duidelijk te maken. Een belangrijk onderdeel om snel te kunnen reageren is een gezamenlijk beeld van de oude en de nieuwe situatie.

Vraag aan jou als collega:

Hoe zorg jij ervoor dat je snel kunt reageren op veranderingen bij een incident? Hoe blijf je je voorbereiden op onverwachte veranderingen?

Vraag aan de brandweer:

Hoe kunnen we beter trainen op het operationeel optreden in veranderende situaties? Kunnen we zorgen dat veranderingen in het beeld of het verloop van de bestrijding worden herkend en dat heldere keuzes worden gemaakt en uitgedragen?

Welk gereedschap?

De bouwwerken zijn de afgelopen jaren veranderd. Andere constructies, andere materialen en daardoor ook andere branden. De huidige tankautospuit kan met zijn bemensing op een aantal verschillende manieren inzetten bij brand. De inzet van hoge druk, lage druk, schuim of waterkanon zijn daar voorbeelden van. Ook de tactiek die wordt gekozen is van belang. De brandweer weegt tot nu toe te weinig van de gebruikte bouwmaterialen mee bij het bepalen van de inzettechniek- en tactiek. Het blijft echter wel de vraag of een andere inzet bij de Westvlietweg de explosie had kunnen voorkomen. Ook de manier om veilig en effectief vanuit een hoogwerker ventilatie-openingen te maken is niet eenduidig.

Als we bepaalde bouwwijzen, zoals bijvoorbeeld een dak met kanaalplaten en EPS-SE isolatie kunnen herkennen, betekent dat ook iets voor de aanpak van de brand. Het lijkt gewenst om in de toekomst voor verschillende typen panden, op de bouwwijze toegespitste inzet tactieken te hanteren.

Bij de keuze van de juiste aanpak hoort ook de keuze voor een doel. Wat willen we bereiken met deze inzet? Het maakt verschil of we werken aan een redding of het voorkomen van een dreigende flash-over. De toekomstige "gereedschapkist" met tactieken en technieken zal aan doelen moet worden gekoppeld om een duidelijke aanpak te krijgen.

Vraag aan jou als collega:

Hoe zorgen we voor een "gereedschapkist" met meerdere tactieken en technieken die passen bij de verschillende moderne gebouwen en bouwmaterialen?

Vraag aan de brandweer:

Hoe zorgen we dat onze repressieve aanpak actueel blijft bij de ontwikkelingen in de bouw?

Vaardig in het bijzondere

Veel branden kunnen worden geblust met het gebruik van hoge druk. Dit gereedschap is daarmee het meest bekend en vertrouwd. Hierdoor kennen brandweermensen de mogelijkheden, maar ook de beperkingen van hoge druk (in tegenstelling tot het gebruik van watertransportschema's). Standaard wordt bij het nader bericht "grote brand" een dompel-pomp ter plaatse gestuurd. Het kiezen voor WTS-200 ligt minder voor de hand en zal niet door iedereen worden herkend als een goede oplossing. Wanneer we met alle blusmiddelen en watertransportsystemen beter bekend zijn, kan dit keuzes veranderen.

Vraag aan de brandweer:

Hoe zorgen we voor voldoende aandacht, bekendheid en vaardigheid voor alle manieren van blussing en watertransport?

Procedures in de praktijk

Procedures zorgen ervoor dat we op dezelfde manier optreden, zodat de samenwerking makkelijker verloopt. Ook zijn procedures een leidraad bij situaties die weinig voorkomen, ze geven ons houvast bij het optreden. Wanneer deze procedures worden gebruikt is het belangrijk te beseffen dat veel zaken nooit vooraf kunnen worden bedacht of dat de situatie altijd anders zal zijn, dan bij het opstellen van de procedure bedacht was. Dit kan soms zorgen voor verrassingen wanneer niet vaak gebruikte procedures worden gebruikt. Het is van belang dat dit bekend is bij degene die de procedures maken als de gebruikers ervan.

Voor veel collega's zijn procedures ook voorschriften. Bij deze brand is ervaren dat er meer factoren een rol spelen bij bijvoorbeeld de procedure 'slachtoffer eigen personeel'. De dilemma's die speelden tijdens deze brand waren –terecht!- niet voorzien bij het opstellen van deze procedure. Zo was de vader van een gewonde collega ook pompbediende van een TS. Dit gaf extra verwarring en schrik. Maar ook het nagesprek op de kazerne is anders als een collega in het ziekenhuis wordt behandeld en de OVD daar ook aanwezig is.

Het is belangrijk dat we procedures opstellen en gebruiken zoals ze zijn bedoeld. Als richtlijn om samen te werken en niet als voorschrift. We moeten dus blijven kijken of een procedure wel echt past bij deze klus. In het bijzonder met procedures over slachtoffers onder het eigen personeel of bedrijfsopvang.

Vraag aan jou als collega:

Op welke manier kan jij zorgen dat je de procedures blijft zien als een leidraad en niet als een voorschrift?

Vraag aan de brandweer:

Op welke manier kunnen we binnen de brandweerorganisatie procedures opstellen en gebruiken zodat we altijd blijven kijken naar de situatie waarbij we de procedures gebruiken?

Ruimte voor intuïtie

Het hebben van 'een gevoel' bij sommige situaties is geen onbekend fenomeen. Zeker collega's met veel ervaring herkennen soms het gevoel "dat er iets niet klopt". Dit fenomeen is niet typisch voor de brandweer, maar is bekend bij veel beroepen waarbij ervaring en vakmanschap een rol spelen. Bij de brandweer zijn we weinig gewend onze intuïtie te benoemen, zelfs uit te spreken, laat staan gebruiken. Dat is jammer, omdat we soms moeten werken met beperkte informatie. Het gevoel dat iets "niet-pluis" is, kan dan heel belangrijk zijn.

Bij de brand aan de Westvlietweg heeft intuïtie gezorgd voor twijfel net voor de explosie. Het heeft letsel niet kunnen voorkomen, maar deze ervaring toont wel de waarde van intuïtie aan.

Vraag aan jou als collega en voor de brandweer:

Hoe kunnen we intuïtie erkennen en gebruiken in beeld-oordeel-besluitvorming?

De momenten na 'de klap'....

Een mening is snel gevormd

Het nieuws over een brand zoals de Westvlietweg gaat razendsnel. Via internet, twitter en de diverse brandweerfora worden berichten, foto's, video's en vooral ook meningen uitgewisseld over de manier waarop de brandweer heeft opgetreden. Veel van deze meningen worden echter gevormd op basis van beelden op afstand en -flarden van informatie ter plaatse. Voor de betrokken collega's levert dit een vervelend gevoel op, maar het geeft ook veel misverstanden in de organisatie. Het is daarom belangrijk dat na een incident snel de eerste informatie beschikbaar is. De manier waarop deze gegevens worden verspreid kan verschillend zijn en is afhankelijk van de inhoud van de informatie en de omstandigheden van het incident. Het is daarom de vraag of procedures hierbij helpen of vooral ook gezond verstand nodig is.

Vraag aan jou als collega:

Op welke manier kan jij bijdragen aan het voorkomen dat we met elkaar overhaaste conclusies trekken over het optreden van anderen?

Vraag aan de brandweer:

Op welke wijze kunnen de niet-betrokken collega's na een incident snel en goed worden geïnformeerd?

Opvangen en leren

Met het opvangen van collega's na een schokkende gebeurtenis is de afgelopen jaren veel ervaring opgedaan. Ook het leren van incidenten begint zich binnen de brandweer de laatste jaren te ontwikkelen. Na afloop van een incident lijkt het soms alsof de bedrijfsopvang en 'het leren van' toch niet goed bij elkaar passen en op elkaar aan sluiten. De bedrijfsopvang vraagt om een veilige en gesloten omgeving, terwijl bij het leren van incidenten snelle en open verhalen over de gebeurtenissen nodig zijn. Deze twee belangen

lijken tegenstrijdig en zorgen voor veel vragen in de uitvoering. Bij de brand aan de Westvlietweg zijn veel vragen bij collega's ontstaan, die weer hebben geleid tot snelle meningen in de regio. Dit geeft een vervelend gevoel bij de betrokken collega's.

Vraag aan jou als collega:

Hoe kan jij -als je een incident achter de rug hebt- zowel prettig stoom afblazen als de leerpunten op een veilig manier bespreken zonder vervelend gevoel?

Vraag aan de brandweer:

Ontwikkel nazorgafspraken waar zowel de belangen van bedrijfsopvang als het leren van incidenten in zijn geborgd.

Brandweerhumor over de grens

De niet-betrokken vakcollega's van de Leertafel Westvlietweg hebben zich erg verbaasd over de reacties die de betrokken collega's gekregen hebben na de brand. Natuurlijk is er binnen de brandweer ruimte voor stevige humor. Maar sommige grappen na dit incident geven geen enkele ruimte om samen te leren van ervaringen. Wanneer we als brandweer echt willen leren van ons optreden zullen we elkaar ruimte moeten geven, elkaar respecteren en ook moeten accepteren dat niet altijd alles perfect verloopt. Grove, persoonlijke grappen passen daar niet bij.

Vraag aan jou als collega:

Hoe kan jij bijdragen aan het openlijk kunnen spreken over onze ervaringen en daarbij van elkaar leren in plaats van over elkaar oordelen?

Doorvertellen

Onze ervaringen kunnen waardevol zijn voor anderen, dit geldt voor binnen en buiten onze organisatie. Maar hoe vertellen we het verhaal nu door? Ervaringen die we hebben meegemaakt in de praktijk komen niet als vanzelf terug in bijvoorbeeld leerstof. We zijn vaak onbekend met vergelijkbare situaties in de rest van het land, waardoor we eerdere leerpunten en ervaringen al in onze rugzak hadden kunnen hebben.

Vragen aan de brandweer:

Hoe vertellen wij de verhalen over incidenten door (intern en extern)?

Hoe zorgen we dat we de verhalen van anderen ontvangen en ervan leren?

Bredere scope

De brandweer heeft de afgelopen jaren een aantal grote stappen gemaakt om in een betere positie te komen op het gebied van risicobeheersing. Er is nauwe betrokkenheid bij het realiseren van grote bouwprojecten, de brandweer geeft daarnaast ook advies op de bouw- en gebruiksvergunning. Zoals al eerder opgemerkt wordt er geen rekening gehouden met de gevolgen van ontledingsproducten van de te gebruiken bouwmaterialen. Dit betekent dat er onbekende risico's voor de brandweer kunnen ontstaan tijdens een eenmaal ontstane brand.

Vraag aan de brandweer:

Hoe kan de brandweer bijdragen aan onderzoek (naar o.a. bouw materiaal)

Ervaringen gebruiken in onderzoek

Op landelijk niveau lopen discussies met ministeries, brancheverenigingen en norm-commissies over de regelgeving op het gebied van brandveiligheid. De ervaringen van de brandweer in het bestrijden van branden speelt een zeer beperkte rol. Met het opzetten van brandonderzoek is een eerste stap gezet, zodat de brandweer in de toekomst een grotere rol kan spelen in de totstandkoming van regelgeving. De ervaringen van de collega's van incidentbestrijding zijn niet beschikbaar voor de hele organisatie, waardoor alleen bijzondere, uitzonderlijke voorvallen echt bekend zijn.

Vraag aan jou als collega en aan de brandweer:

Op welke manier kunnen we als brandweer de ervaringen van de bestrijding van brand gebruiken in landelijke discussies?

BRANDWEER

15-4150

BRANDWEER

B.32

De Leertafel:

- Onbelast luisteren naar de persoonlijke verhalen van de collega's
- Doorvragen naar achtergronden en overwegingen
- Inbrengen van eigen ervaringen
- Samen betekenis geven aan de gebeurtenissen
- Van, maar vooral met elkaar te leren

Waarom een Leertafel

Om het lerend vermogen van de brandweer te vergroten is er landelijk gewerkt aan de ontwikkeling van de leerarena: een andere manier van evalueren en leren van incidenten. De leerarena is voor het eerst - en met succes - uitgevoerd voor de branden in Moerdijk en Kijfhoek.

Tijdens een leerarena staat het delen van persoonlijke ervaringen en professionele meningen centraal vanuit de vraagstelling: 'Wat zou jij aan je collega vertellen, als je weet dat hij/zij morgen wordt ingezet bij dezelfde brand?'. Om een kritische blik op het eigen optreden te stimuleren worden - naast de betrokken operationele functionarissen - brandweercollaga's uit het land als 'experts' uitgenodigd om deel te nemen aan de leerarena.

Na de brand aan de Westvlietweg is door de regionaal commandant van de Brandweer Haaglanden opdracht gegeven om een soortgelijke, maar kleinere en meer regionaal ingestoken leerarena te ontwikkelen en uit te voeren. Het resultaat hiervan is de 'leertafel'.

De leertafel heeft net als de leerarena als doel:

- Het bundelen van de ervaringen van de betrokken collega's met de deskundigheid van niet-betrokken collega's om te komen tot een leerzaam verhaal.
- Het formuleren van leeropgaven zodat onderliggende aanleidingen voor risicobeheersing en incidentbestrijding kunnen worden verbeterd.

Vorbereiding

Er is kort na de brand gestart met het verzamelen van gegevens en het houden van interviews met betrokkenen. Ook is gelijk gestart met het voorbereiden van de Leertafel. Er is gebruik gemaakt van de ervaringen, tips en adviezen van de NVBR naar aanleiding van de eerder uitgevoerde leerarena's.

Voor de procesbegeleiders van de themagroepen is een trainingsdag georganiseerd om kennis te maken met de methodiek en hun rol. De deelnemers zijn (voorafgaand aan de leertafel) tijdens een bijeenkomst voorgelicht over de opzet van de dag en zijn meegenomen in het feitenrelaas.

Uitvoering Leertafel

Tijdens de Leertafel staat het delen van persoonlijke ervaring en professionele kennis centraal.

Daarom zijn bij de leertafel de volgende groepen collega's betrokken:

- Operationele functionarissen:

Een selectie van de collega's van Brandweer Haaglanden die een rol hadden in de incidentbestrijding.

- Deskundigen risicobeheersing:

Een aantal collega's van Brandweer Haaglanden met expertise op het gebied van risicobeheersing.

- Vakcollega's:

Een aantal -niet betrokken- collega's, zowel uit de regio als uit het land, met vergelijkbare rollen als de betrokken collega's bij het incident. Het woord 'vak' geeft de expertise aan.

- Procesbegeleiders:

Een aantal collega's uit de organisatie leiden de gesprekken in de themagroepen of de centrale bijeenkomsten. De procesbegeleiders werden ondersteund door een 2e procesbegeleider die tevens de verslaglegging verzorgde.

- Verhalenvertellers:

Vanuit het gedane onderzoek hebben een aantal collega's uit de organisatie de resultaten verteld als introductie op de thema's.

Tijdens de Leertafel zijn twee rondes gehouden waarin thema's werden besproken. Iedere ronde is voorafgegaan door een toelichting op het feitenrelaas door een verhalenverteller. Aansluitend werd één van de thema's in een subgroep verder besproken.

De thema's die aan de orde zijn gekomen bij deze Leertafel:

- **Risicobeheersing**
- **Informatie**
- **Brandverloop**
- **Techniek en tactiek**
- **Leiding & Coördinatie**
- **Nazorg, evaluatie en onderzoek**

Afbakening

Om de leertafel zo goed mogelijk tot zijn recht te laten komen, zijn er keuzes gemaakt:

De Leertafel richt zich meer dan de Leerarena op de operationele medewerker van de brandweer (zowel bij incidentbestrijding als bij risicobeheersing).

Wat betreft de leertafel Westvlietweg is er specifiek gekozen voor een benadering vanuit de hoek van incidentbestrijding en risicobeheersing. Aspecten die aan het incident vooraf zijn gegaan (vergunningverlening, etc.), het brandweeroptreden tijdens het incident en de periode na het incident zijn tijdens de leertafel Westvlietweg aan de orde gekomen.

Vanwege het grote aantal betrokken operationele functionarissen bij het incident is er voor gekozen om een doorsnede van deze vertegenwoordiging (van leidinggevende tot manschap en van adviseur gevaarlijke stoffen tot handhaver) uit te nodigen voor de Leertafel.

Gedurende de dag is door de deelnemers een zestal -vooraf bepaalde- thema's besproken. Deze zes thema's zijn aan de hand van het feitenrelaas bepaald. Dit betekent dat niet het hele incident is besproken tijdens de leertafel.

